

**Puulan
seutuopisto**

**YHDENVERTAISUUS- JA
TASA-ARVOSUUNNITELMA**

2017-2019

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	4
1.1 Tasa-arvolaki.....	4
1.2 Yhdenvertaisuuslaki	6
2 PUULAN SEUTUOPISTO.....	7
2.1 Historia ja nykytilanne	7
2.2 Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimisprosessi	8
3 HENKILÖSTÖN YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO	9
3.1. Rekrytointi	9
Nykytilanne	9
Tavoitteet.....	9
Toimenpiteet.....	9
Vastuutahot	10
3.2 Palkkaus.....	10
Nykytilanne	10
Tavoitteet.....	10
Toimenpiteet.....	10
Vastuutahot	10
3.3 Urakehitys	11
Nykytilanne	11
Tavoitteet.....	11
Toimenpiteet.....	11
Vastuutahot	11
3.4 Johtaminen ja toimintakulttuuri.....	11
Nykytilanne	11
Tavoitteet.....	12
Toimenpiteet.....	12
Vastuutahot	12

4 YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO OPISKELUSSA JA OPETUKSESSA	13
Nykytilanne	13
Tavoitteet	14
Toimenpiteet	14
Vastuutahot	14
LÄHDELUETTELO	15
Liite 1 Aikuisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely	16
Liite 2 Lasten ja nuorten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely	19

1 JOHDANTO

Kaikilla Suomessa toimivilla kansalaisopistoilla täytyy olla 1.1.2017 mennessä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Puulan seutuopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu koskemaan vuosia 2017-2019. Tarvittaessa suunnitelmaa voidaan kuitenkin päivittää.

Tämän Puulan seutuopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman rakenne on seuraava: tässä luvussa käydään läpi laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta eli niin sanottu tasa-arvolaki sekä yhdenvertaisuuslaki. Toisessa luvussa esitellään opiston historia ja nykytilanne lyhyesti. Kolmannessa luvussa tarkastellaan henkilöstöön liittyvä nykytilanne sekä toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Neljännessä luvussa esitellään opiskeluun ja opetukseen liittyvä nykytilanne, sekä toimenpiteet ja vastuuhenkilöt.

1.1 TASA-ARVOLAKI

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) eli tasa-arvolaki tuli voimaan 1.1.1987. Lakiin on tehty useita muutoksia ja viimeksi sitä uudistettiin vuonna 2015.

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä, edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Työnantajan velvollisuudet ovat seuraavat:

- Toimia siten, että avoimena oleviin tehtäviin hakeutuisi sekä naisia että miehiä
- Edistää naisten ja miesten tasapuolista sijoittumista erilaisiin tehtäviin sekä luoda heille yhtäläiset mahdollisuudet uralla etenemiseen
- Edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työehdoissa, erityisesti palkkauksessa
- Kehittää työoloja sellaisiksi, että ne soveltuvat sekä naisille että miehille
- Helpottaa naisten ja miesten osalta työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista kiinnittämällä huomiota etenkin työjärjestelyihin
- Toimia siten, että ennaltaehkäistään sukupuoleen perustuva syrjintä.

Koulutuksen järjestäjien on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen ja siitä, että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvon edistämistä. On kuitenkin huomattava, että tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan laatia korkeintaan kolmeksi vuodeksi.

Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Tasa-arvolain syrjintäsäännökset koskevat myös syrjintää, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen.

Tasa-arvolaki koskee myös sukupuolivähemmistöjä (esim. transsukupuoliset, muunsukupuoliset, transvestiitit, intersukupuoliset). Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat voivat kohdata ongelmia opiskelussa esim. tervetulleeksi tulemisen ja joukkoon kuulumisen tunteessa, sukupuolettuneiden tilojen käyttämisessä (esim. pukuhuoneet ja wc-tilat) ja he voivat pelätä vähemmistöön kuulumisen esille tulemisesta oppilaitoksessa tai sitä, etteivät he saa opettajalta tai muilta opiskelijoilta tukea ongelmatilanteissa (Mustakallio 2016).

Tasa-arvolaisissa on kolmenlaisia säännöksiä: tasa-arvon edistämissäännökset, syrjinnän kiellot sekä oikeussuojaa ja valvontaa koskevat säännökset. Oppilaitoksissa tasa-arvoa edistetään muun muassa tasa-arvosuunnitelmien avulla. Oppilaitoksen on myös annettava syrjintää epäilleelle kirjallinen selvitys.

Tasa-arvolaki kieltää myös kansalaisopistoissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän lisäksi koulutuksen järjestäjän eli Joutsan kunnan on huolehdittava siitä, että Puulan seutuopistossa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Kansalaisopistojen tulee myös ennaltaehkäistä syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Tasa-arvolaki kieltää asettamasta henkilöä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella muita epäedullisempaan asemaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa, oppilaitoksen tai yhteisön muussa varsinaisessa toiminnassa sekä tasa-arvolain yleistä syrjintäkieltoa koskevassa säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Oppilaitoksen menettelyä on pidettävä kiellettyinä syrjintänä myös, jos henkilö joutuu seksuaalisen häirinnän tai sukupuoleen perustuvan häirinnän kohteeksi tai syrjintäkäskyn tai -ohjeen johdosta syrjityksi tasa-arvolaisissa tarkoitettulla tavalla.

Mikäli opiskelija katsoo joutuneensa syrjityksi sukupuolen perusteella, hänellä on oikeus saada Puulan seutuopistolta asiaa koskeva kirjallinen selvitys. Selvitys on annettava viivytyksettä. Kirjallinen selvitys on annettava myös, jos opiskelija kokee joutuneensa seksuaalisen häirinnän tai sukupuoleen perustuvan häirinnän kohteeksi. Selvityksessä on tällöin todettava, mihin toimiin Puulan seutuopisto on ryhtynyt häirinnän poistamiseksi.

1.2 YHDENVERTAISUUSLAKI

Uusi yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan 1.1.2015 (edellinen oli voimassa 2004-2014). Lain mukaan oppilaitosten ja yli 30 henkilön organisaatioiden tulee tehdä yhdenvertaisuussuunnitelma. Uuden lain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma tulee laatia 1.1.2017 mennessä. Oppilaitosten osalta yhdenvertaisuussuunnitelman tulee käsitellä niin työntekijöiden kuin opiskelijoidenkin yhdenvertaisuutta.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa kohdella eriarvoisesti seuraavien seikkojen perusteella: ikä, - alkuperä (etninen, kansallinen, yhteiskunnallinen, rotu, ihonväri), kansalaisuus, kieli, uskonto ja vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet (aviosääty), terveydentila (sekä psyykinen että fyysinen), vammaisuus (vammaisuutta koskee velvoite kohdittavista mukautuksista), seksuaalinen suuntautuminen, muu henkilöön liittyvä syy, esim. asema, varallisuus, asuinpaikka, yhdistystoiminta sekä läheiseen kohdistuva syrjintä. Läheissyrjintä tarkoittaa, että henkilö joutuu epäedulliseen asemaan esim. perheenjäsenen tai työtoveriin kohdistuvan syrjinnän takia.

Yhdenvertaisuussuunnitelman tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehdä tarvittavat toimenpiteet asian eteen. Kaikkien näiden toimintojen tulee olla tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintä voi olla välitöntä tai välillistä (näennäisesti yhdenvertainen sääntö asettaa henkilön muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella). Oikeasuhtainen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kansalaisopistojen toiminnassa ei tarkoita, että kaikkia ryhmiä ja sukupuoliä tulee olla opiskelijoissa yhtä paljon. Tärkeätä on selvittää ja tiedostaa eri ryhmien ja sukupuolten erilaisia kiinnostuksen kohteita ja tarpeita sekä vastata monipuolisesti eri kiinnostuksen kohteisiin ja tarpeisiin (aiheet ja toteutustavat). Tämän vuoksi voidaan selvittää osallistumisen esteitä ja piiloisia opintotarpeita. Kansalaisopistoissa tulee ottaa huomioon sukupuoliroolien muutoksia sekä ottaa esiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymyksiä opintotarjonnassa. (Mustakallio 2016.)

Yhdenvertaisuuden toteutumista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus – ja tasa-arvolautakunta, oman työpaikan luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu sekä tarvittaessa oikeusinstanssit.

2 PUULAN SEUTUOPISTO

Tämän luvun alussa esitellään lyhyesti Puulan seutuopiston toimintaa. Lisäksi kuvataan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimisprosessi.

2.1 HISTORIA JA NYKYTILANNE

Puulan seutuopiston historia yltää yli 40 vuoden taakse. Kangasniemen kansalaisopisto perustettiin vuonna 1969 ja Opetusministeriö vahvisti sen työohjelman 1.9.1969. Kangasniemen kansalaisopisto ehti vastata vapaan sivistystyön järjestämisestä Kangasniemellä 36 vuotta ennen opistojen yhdistymistä.

Opetusministeriö myönsi Joutsan kansalaisopistolle perustamisluvan ja vahvisti työohjelman 2.7.1973. Kouluhallitus vahvisti opiston ohjesäännön 12.7.1973. Joutsan kansalaisopistoon kuuluivat kuntaliitoksen myötä myöhemmin yhdistyneet Joutsan ja Leivonmäen kunnat sekä Toivakan kunta.

Puulan seutuopiston toiminta alkoi noin puolitoista vuotta kestäneiden yhdistymisneuvottelujen jälkeen 1.1.2005, kun Kangasniemen kansalaisopisto yhdistyi Joutsan, Leivonmäen ja Toivakan kuntien alueella toimineeseen Joutsan kansalaisopistoon. Puulan seutuopisto on tiettävästi ainoa kahden maakunnan (Etelä-Savo ja Keski-Suomi) alueella toimiva kansalaisopisto. Opiston ylläpitäjäkunta on Joutsa ja opistolla on sivutoimipiste Kangasniemellä. Vuonna 2015 Puulan seutuopisto järjesti Kangasniemellä opetusta yli 4800 opetustuntia, Joutsassa hieman yli 3600 opetustuntia ja Toivakassa lähes 2000 opetustuntia. Tuntimäärään sisältyvät musiikkikoulun lähes 730 opetustuntia ja taidekoulun 710 opetustuntia. Vuonna 2015 netto-opiskelijoita oli yhteensä 2263 (brutto-opiskelijoita oli 5220). Opiskelijoista noin 73 prosenttia oli naisia.

Puulan seutuopiston toiminnasta vastaa Puulan seutuopistolautakunta. Opistolautakuntaan kuuluu kolme jäsentä Joutsasta ja Kangasniemeltä ja yksi jäsen Toivakasta. Puheenjohtajuuskausi on kahden vuoden mittainen. Vuosina 2015-2016 puheenjohtajuus on ollut Kangasniemellä ja vara-puheenjohtajuus Toivakassa.

Vuonna 2016 Puulan seutuopiston henkilöstö koostuu rehtorista, tekstiilinopettajasta, kolmesta musiikinopettajasta ja kahdesta osa-aikaisesta toimistosihteeristä. Tuntiopettajia on noin 90.

2.2 YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOSUUNNITELMAN LAATIMISPROSESSI

Puulan seutuopistossa suunnitelman laatimistyö käynnistyi elokuussa 2016, jolloin rehtori kävi aiheeseen liittyvässä koulutuksessa. Tämän jälkeen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita käsiteltiin koko henkilöstön yhteisessä työkokouksessa 1.9.2016. Henkilöstö keskusteli ensin pienryhmissä ja sen jälkeen tulokset esiteltiin muille. Läpikäytyt kysymykset olivat seuraavat:

1. Minkälainen on eri ryhmien ja sukupuolten osuus opiskelijoissa kokonaisuutena ja eri opintoaineissa ja tilaisuuksissa?
2. Minkälaiset aiheet ja toimintatavat kiinnostavat ja houkuttelevat eri ryhmiä ja sukupuolia?
3. Keitä puuttuu opiskelijoistamme?
4. Mitkä aiheet ja toimintamuodot voisivat kiinnostaa/olla tarpeellisia niille ryhmille, joita opiskelijoistamme puuttuu/on vähemmistönä?
5. Minkälaisia osallistumisen kynnyksiä vähemmän osallistuvilla ryhmillä voi olla?
6. Onko vähemmän osallistuvilla ryhmillä piilossa olevia opintotarpeita?
7. Onko ryhmiä, joita opistotoiminnan tulisi nyt erityisesti tavoittaa ja tukea?
8. Miltä tiedotuksemme ja opinto-ohjelmamme näyttää eri ryhmien kannalta? – Mitä kuvitus ja tekstit viestivät?
9. Näkyvätkö tasa-arvo ja yhdenvertaisuus yhteiskunnallisina kysymyksinä aiheissa?

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen käynnistyi henkilöstöön kohdistuneen tiedonkeruun jälkeen. Suunnitelman henkilöstöä koskevassa osassa on huomioitu henkilöstön kokouksessa esittämät näkemykset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta Puulan seutuopistossa.

Lokakuussa suunniteltiin kysely Puulan seutuopiston opiskelijoille ja lasten osalta myös heidän vanhemmilleen. Nettikysely toteutettiin marraskuussa. Tämän yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman sisällössä on huomioitu kyselyn keskeiset tulokset. On kuitenkin huomattava, että kaikki vastaajat olivat naisia, mutta toisaalta kaikki koulusalat olivat edustettuna. Suurin osa (62,5 %) vastaajista oli 54-64-vuotiaita.

Suunnitelmaa käsitellään kansalaisopiston ylläpitäjäkunnan eli Joutsan kunnan sivistyslautakunnan kokouksessa 7.12.2016. Tämän jälkeen suunnitelmaa käsitellään myös Puulan seutuopistolautakunnassa.

3 HENKILÖSTÖN YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO

Puulan seutuopistossa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toimenpiteet ja tavoitteet ilmenevät henkilöstön rekrytoinnissa, palkkauksessa, urakehityksessä sekä johtamisessa ja toimintakulttuurissa. Seuraavaksi kartoitetaan nykytilanne ja esitetään tavoitteet, toimenpiteet ja vastuuhenkilöt.

3.1. REKRYTOINTI

NYKYTILANNE

Marraskuun lopussa Puulan seutuopistossa henkilöstön määrä on 99. Opetustehtäviä suorittavia on heistä 97, loput kaksi työskentelevät opiston toimistoissa.

Puulan seutuopistossa toistaiseksi voimassa olevassa työ- tai virkasuhteessa on kuusi henkilöä. Lisäksi opistosihteerin tehtävä on täytetty väliaikaisesti. Kaikilta vakituiseen työ- tai virkasuhteeseen valituilta on vaadittu todistus terveydentilasta tehtävää vastaanottaessa. Määräaikaisesti palkattuja tuntiopettajia on yhteensä 92.

Puulan seutuopiston viran- ja toimenhaltijoista suurin osa on naisia. Miehiä on yksi. Opetustehtävissä toimivista tuntiopettajista miehiä on neljäsosa eli 23 henkilöä.

Sukupuoli tai erilaiset taustat eivät ole esteenä opettajuudelle. Henkilöstön etnistä taustaa ei rekisteröidä. Tietyvästi pienellä osalla tuntiopettajista on muutakin etnistä taustaa kuin suomalaisuus.

Suurin osa Puulan seutuopiston koko henkilöstöstä on iältään keski-ikäisiä. Osa tuntiopettajista on eläkeläisiä. Vain yksi tuntiopettaja on alle 30-vuotias.

Tuntiopettajien asuinpaikka on selvitettävissä osoitetiedoista. Tieto asuinkunnasta tarvitaan palkanlaskennan yhteydessä.

Muita yhdenvertaisuuslain esille nostamia asioita ei rekisteröidä.

TAVOITTEET

Rekrytointiin liittyen tavoitteena on henkilöstön moninaisuus ja tasa-arvoisuus niin kansallisuuksiin kuin esim. sukupuolten ja iän suhteen. Tämä edistää myös opiskelijakunnan monimuotoisuutta.

TOIMENPITEET

Päätoimiset virat ja toimet menevät jatkossakin julkiseen hakuun. Tuntiopettajaksi voi edelleen ehdottaa itseään tai toivoa jotakuta toista. Työsuhteita solmittaessa pyritään monipuoliseen ja kiinnostavaan sekä kuntaa laajasti kattavaan opetusvalikoimaan.

VASTUUTAHO

Opistolautakunta, rehtori ja opetusohjelmaa suunnittelevat viranhaltijaopettajat.

3.2 PALKKAUS

NYKYTILANNE

Puulan seutuopisto noudattaa tuntipalkoissa ja kuukausipalkoissa yhteneväisiä palkkaperusteita.

Tuntiopettajien palkka maksetaan palkkataulukon mukaisesti. Palkkaan vaikuttaa tuntiopettajan koulutus. Sopimuspalkka voi tulla kyseeseen hyvin harvoin, esim. lyhytkurssin opettajien saata-
vuusongelman vuoksi. Palvelua voidaan ostaa myös. luennoitsijoiden kohdalla. Nämä palkkiot
palkkiot eivät ole sidoksissa sukupuoleen tms., vaan esim. luennoijan taustaan ja siitä lähtevään
hänen omaan hinnoitteluunsa (esim. tulee oman päätyönsä puolesta, on alan yrittäjä). Luennoitsi-
jat ovat olleet viime vuosina pääosin naisia, mutta myös esim. maahanmuuttajamiehiä on ollut
pitämässä yleisöluentoa.

Viranhaltijaopettajan palkka maksetaan palkkataulukon mukaisesti. TVA-lisää voi saada tehtävän
hoidosta sukupuolesta riippumatta.

Puulan seutuopistossa on yksi rehtori, mutta palkassa ei ole kytköksiä sukupuoleen tms. Myöskään
sihteereiden palkkauksessa ei ole kytköksiä sukupuoleen.

TAVOITTEET

Opetustehtävissä olevien henkilöiden palkkaus perustuu jatkossakin OVTESin ja sihteereiden osalta
KVTESiin. Palkkausta pidetään tasapuolisena ja samanlaisena riippumatta henkilöstä.

TOIMENPITEET

Puulan seutuopiston palkkauksessa noudatetaan OVTESin mukaista koulutukseen pohjautuvaa palkka-
luokitusta). Sopimuspalkkoja käytetään erityistilanteissa (esim. yleisöluentojen pitäjät).

VASTUUTAHO

Rehtori, hallintojohtaja, henkilöstötyöryhmä.

3.3 URAKEHITYS

NYKYTILANNE

Puulan seutuopiston viranhaltijaopettajista kaksi on toiminut rehtorin viransijaisena (lisäksi ennen opistojen yhdistymistä nykyisistä viranhaltijoista yksi on toiminut rehtorina). Mahdollista on myös siirtyminen hanketehtävin (esim. projektipäällikkö tai hankekoordinaattori), mikäli rahoitusta saadaan ja tehtävä tulee avoimeksi. Myös siirtyminen suunnittelijaopettajaksi on mahdollista, mikäli uusia virkoja perustetaan tai olemassa olevia muutetaan.

Tuntiopettajien osuus henkilöstöstä on suuri. Heidän on mahdollista siirtyä viranhaltijaopettajaksi esim. viranhaltijan eläköitymisen yhteydessä. Sihteerit voivat halutessaan toimia tuntiopettajina Puulan seutuopistossa.

Jos jokin toimi tai virka tulee avoimeksi, haku on julkinen.

TAVOITTEET

Vakituiset toimet ja virat laitetaan julkiseen hakuun jatkossakin.

TOIMENPITEET

Vakituiset toimet ja virat laitetaan julkiseen hakuun jatkossakin.

VASTUUTAHOT

Opistolautakunta, rehtori ja tuntiopettajien osalta opetusohjelmaa suunnittelevat viranhaltijaopettajat.

3.4 JOHTAMINEN JA TOIMINTAKULTTUURI

NYKYTILANNE

Toistaiseksi voimassa olevissa työ- ja virkasuhteissa olevien elämäntilanteet pyritään ottamaan huomioon mm. osa-aikaisuuksien hyödyntämisellä. Perehdytys toteutetaan ylläpitäjäkunnan käytäntöjen mukaisesti.

Tuntiopettajien tilanne tarkastellaan vuosittain opetussuunnitelmaa laadittaessa. Tuntiopettajille annetaan Opettajan opas (entinen Opettajamuistio), jossa on kerrottu kaikki työsuhteeseen liittyvät keskeiset asiat ja Puulan seutuopiston käytännöt. Mahdollisista muutoksista tiedotetaan sähköpostitse (kirjellä niille, joilla ei ole sähköpostia) ja päivitettyt ohjeet ja lomakkeet ovat ladattavissa Puulan seutuopiston www-sivujen opettajille tarkoitetusta osiosta. Tuntiopettajat pyydetään mukaan koko henkilöstön yhteiseen lukukauden aloitustilaisuuteen kaksi kertaa vuodessa.

TAVOITTEET

Puulan seutuopiston koko henkilöstö kokee tulevansa kohdelluksi hyvin ja tasapuolisesti. Henkilöstö kokee voivansa tehdä töitä niin, että heillä ja siihen tarvittava tieto ja tilat ja niin, että heidän elämäntilanteensa huomioidaan.

TOIMENPITEET

Päätoimisen henkilöstön viihtyvyyttä ja tyytyväisyyttä johtamiseen ja toimintakulttuuriin seurataan vuosittain kehityskeskusteluin. Ylläpitäjäkunnan henkilöstön työviihtyvyysskyselyn tuloksia seurataan oman yksikön kohdalta, mikäli tulokset saadaan yksikkökohtaisesti. Myös tuntiopettajilta aletaan kysyä palautetta, jolloin vastaajamäärä saadaan suuremmaksi ja opistoa koskevat tulokset voidaan katsoa erikseen.

Tuntiopettajille suunnattu Opettajien opas pidetään ajantasaisena ja muutoksista tiedotetaan. Tuntiopettajille pyritään saamaan kokemus työyhteisöstä.

VASTUUTAHOT

Rehtori, sihteerit, viranhaltijaopettajat.

4 YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO OPISKELUSSA JA OPETUKSESSA

Puulan seutuopistossa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toimenpiteet ja tavoitteet ilmenevät opetuksessa ja opiskelussa. Seuraavaksi kartoitetaan nykytilanne ja esitetään tavoitteet, toimenpiteet ja vastuhenkilöt.

NYKYTILANNE

Marraskuun lopussa 2016 Puulan seutuopiston netto-opiskelijoista (yhteensä 2274) miehiä oli 24 prosenttia (547) eli lähes neljäsosa. Vuosittain yritetään järjestää eri sukupuolia kiinnostavia kursseja. Myös maahanmuuttajille on järjestetty omia koulutuksia silloin, kun heidän määränsä näihin koulutuksiin on riittävä.

Kursseja järjestetään toimintakuntien taajamien lisäksi myös haja-asutusalueella. Kuntien omien opetustilojen (esim. koulut) lisäksi ulkopuolisista vuokrattiin opetustiloja yhteensä 23 paikasta vuonna 2015. Opetustiloihin on pääosin helppo tulla, mutta opettajat eivät ole aina kertoneet oppilaille varauloskäynnin sijaintia. Myös opetustilanteiden yhdenvertaisuuteen tulee kyselyn perusteella kiinnittää huomiota.

Kansalaisopiston kurssit suunnataan usein yli 16-vuotiaille. Puulan seutuopistossa on jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattuja kursseja sekä lisäksi lasten ja nuorten taidekoulu. Opetusohjelmaan on lisätty nuoria kiinnostavia lyhytkursseja, mutta nuoret eivät koe tulevansa täysin yhdenvertaisesti kohdelluksi muihin ikäryhmiin verrattuna. Myös aikuiset toivat lisää lapsille ja nuorille suunnattuja kursseja.

Puulan seutuopisto on anonut Opetushallitukselta opintosetelityyppistä avustusta. Opintosetelit ovat erittäin suosittuja, joten ne on myönnetty hakujärjestyksessä. Seteli tukevat senioreiden, eläkeläisten, työttömien, oppimisvaikeuksia kokevien ja maahanmuuttajien opiskelua. Kyselyssä toivottiin erityisesti oppimisvaikeuksia kokeville lisää kursseja.

Puulan seutuopisto on ottanut käyttöön Kipinä-edun, jonka turvin toimeentulotukiasiakkaat pääsevät ilmaiseksi sellaisille kursseille, joissa on vapaana oppilaspaikkoja. Materiaalimaksuja etu ei kuitenkaan kata.

Kursseille ilmoittautumiskäytäntöä on yhtenäistetty siten, että ilmoittautuminen käynnistyy yhtä aikaa toimistoissa ja netissä. Puulan seutuopiston viestintään ja asiakaspalveluun oltiin tyytyväisiä, joskin tiedottamisen ei koeta tavoittavan kaikkia.

Painetussa opetusohjelmassa on mukana eri sukupuolia ja eri-ikäisiä oppilaita, mutta naisten osuus on miehiä suurempi. Aiemmin esitteen valokuvissa näkyivät lähinnä kädentaitokurssien tuotokset, mutta eri oppiaineiden näkyvyyteen on kiinnitetty huomiota.

TAVOITTEET

Puulan seutuopiston tavoitteena on järjestää jatkossakin monipuolista koulutusta, joka huomioi eri väestöryhmät, kylät, iän ja sukupuolen. Lisätään eri-ikäisten yhteisiä kursseja. Lisätään nuorten kursseja. Kiinnitetään erityistä huomiota nuorten oppimiskokemuksen tasa-arvoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen.

Painettu opetusohjelma on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kuvitukseltaan ja väritykseltään sekä teksteiltään.

TOIMENPITEET

Selvitetään kyläyhdistysten kautta kurssitoiveet ja etäopetuksen järjestämismahdollisuudet. Seurataan kylillä järjestettävän opetuksen määrää.

Kiinnitetään huomiota siihen, että painetussa opetusohjelmassa on tasapuolisesti eri sukupuolia ja eri-ikäisiä mieluiten erilaisissa rooleissa. Väritykseen ja kurssikuvauksin kiinnitetään huomiota tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tiedotetaan Kipinä-edusta opetusohjelmassa, mediassa ja nettisivuilla. Haetaan opintoseteleitä.

Varmistetaan netti-ilmoittautumisen ohjaus ja laajennetaan ilmoittautumiskäytäntöjä tarvittaessa.

VASTUUTAHOT

Opistolautakunta, rehtori, viranhaltijaopettajat, sihteerit sekä tuntiopettajat omissa opetusryhmissään.

LÄHDELUETTELO

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, 1329/2014 ja muutokset tällä välillä.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.

Muskakallio, S. 2016. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kansan-/kansalaisopistoissa. Keski-Suomen opistojen työpaja 17.8.2016. Jyväskylä.

LIITE 1 AIKUISTEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSKYSELY

Kyselyn saatekirje

Kaikkien Suomessa toimivien kansalaisopistojen on tehtävä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuoden 2016 loppuun mennessä. Suunnitelman laatimiseksi Puulan seutuopistossa on jo selvitelty opettajien näkemyksiä, mutta loppusyksystä tehdään asiakkaille opiston nykytilannetta kartoittavia kyselyitä.

Tämä kysely on suunnattu yli 18-vuotiaille (alle 18-vuotiaille on oma kysely, joka on mahdollista täyttää yhdessä aikuisen kanssa). Kyselyitä tehdään, koska tasa-arvolaki edellyttää mm. sukupuolesta riippumatonta mahdollisuutta koulutukseen ja kansalaisopistojen kursseille osallistumiseen. Tasa-arvoa edistetään opetuksessa (lasten ja nuorten kohdalla ikä ja kehitys huomioonottaen).

Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista. Vastaukset käsitellään tilastollisin menetelmin, joten yksittäisen henkilön vastauksia ei voi erottaa tuloksista. Kyselyyn vastaamiseen menee vain muutama minuutti.

Jokainen vastaus on tärkeä. Osallistuthan siis kyselyyn.

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen

Sari-Maarit Peltola
Rehtori, Puulan seutuopisto

KYSELY:

Vastaajan ikä

18-24 vuotta
45-64 vuotta

25-44 vuotta
65 vuotta tai enemmän

Vastaajan sukupuoli

Nainen

Mies

Joku muu sukupuoli

Vastaajan asuinkunta

Joutsa

Toivakka

Kangasniemi

Joku muu kunta

Mitä aineita opiskelet Puulan seutuopistossa? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Kielet§
Musiikki

Kirjallisuus
Teatteri

Kuvataiteet
Tieto- ja viestintäteknikka

Kädentaidot
Joku muu aine

Liikunta/tanssi/sirkus
Joku muu aine

Kuinka kauan olet opiskellut Puulan seutuopistossa?

Alle 1 vuotta

1-5 vuotta

Yli 5 vuotta

Mistä olet saanut tietoa Puulan seutuopiston kursseista? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Kotiin jaettu opetusohjelma

Opiston lehtimainokset

Opiston www-sivut

Opiston Facebook-sivut

Opiston Instagram-tili

Opiston Twitter-tili

Ystävät ja tuttavat

Perheenjäsenet

Opiston opettajat

Mitä mieltä olet opetusohjelmasta? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Opistossa on riittävästi oman ikäisilleni suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi kaikenikäisille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi lapsille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi nuorille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi työikäisille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi senioreille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi maahanmuuttajille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi oppimisvaikeuksia kokeville soveltuvia kursseja
Opistossa on riittävästi eri oppiaineista kiinnostuneille suunnattuja kursseja
Opistossa on kursseja, joihin eri sukupuolet voivat osallistua samanaikaisesti
Opistossa on eri sukupuolille yhtä paljon kursseja
Ymmärsin opetusohjelmaesitteen tekstiä
Osasin etsiä opetusohjelmasta tietoa kurssistani
Osasin etsiä internetistä tietoa kurssistani
Opetusohjelman kuvat olivat kiinnostavia
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän naisia/tyttöjä
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän miehiä/poikia
Ohjelman kuvissa esiintyi saman verran naisia/tyttöjä ja miehiä/poikia
Opistossa on riittävästi oman ikäisilleni suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi kaikenikäisille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi lapsille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi nuorille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi työikäisille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi senioreille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi maahanmuuttajille suunnattuja kursseja
Opistossa on riittävästi oppimisvaikeuksia kokeville soveltuvia kursseja
Opistossa on riittävästi eri oppiaineista kiinnostuneille suunnattuja kursseja
Opistossa on kursseja, joihin eri sukupuolet voivat osallistua samanaikaisesti
Opistossa on eri sukupuolille yhtä paljon kursseja
Ymmärsin opetusohjelmaesitteen tekstiä
Osasin etsiä opetusohjelmasta tietoa kurssistani
Osasin etsiä internetistä tietoa kurssistani
Opetusohjelman kuvat olivat kiinnostavia
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän naisia/tyttöjä
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän miehiä/poikia
Ohjelman kuvissa esiintyi saman verran naisia/tyttöjä ja miehiä/poikia

Mitä mieltä olet Puulan seutuopiston opetustiloista? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Opetustiloihin on helppo tulla
Opetustilat löytyvät helposti
Opetustilat ovat riittävän tilavia opinnoilleni
Opetustilat ovat siistit
Opetustilat ovat turvalliset
Löydän opetustilojen läheisyydessä olevat wc- ja pesutilat helposti
Opetustilojen ovien kynnykset, rappuset tai liian pienet ovet eivät estä minua kulkemasta
Opetustiloissa on riittävä valaistus
Opettaja on neuvonut minulle varauuskulkureitin esim. tulipalojen varal
Opetustiloihin on helppo tulla
Opetustilat löytyvät helposti
Opetustilat ovat riittävän tilavia opinnoilleni
Opetustilat ovat siistit

Opetustilat ovat turvalliset
Löydän opetustilojen läheisyydessä olevat wc- ja pesutilat helposti
Opetustilojen ovien kynnykset, rappuset tai liian pienet ovet eivät estä minua kulkemasta
Opetustiloissa on riittävä valaistus
Opettaja on neuvonut minulle varauuskulkureitin esim. tulipalojen varal

Mitä mieltä olet opetustilanteista? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Minua kohdellaan tasavertaisesti kurssilla
Eri-ikäisiä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Eri sukupuoliä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Koen olevani tervetullut kurssille
Kurssilla ei esiinny kiusaamista
Kurssilla ei esiinny nimittelyä
Kurssilla ei syrjitä ketään
Kukaan ei jää kurssilla yksin
Saan sanoa mielipiteitäni kurssilla
Opettaja kohtelee minua asiallisesti kurssilla
Opettaja kuuntelee minua
Uskallan kertoa opettajalle huoliani
Kursseilla otetaan huomioon erilaiset oppimistavat
Minua kohdellaan tasavertaisesti kurssilla
Eri-ikäisiä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Eri sukupuoliä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Koen olevani tervetullut kurssille
Kurssilla ei esiinny kiusaamista
Kurssilla ei esiinny nimittelyä
Kurssilla ei syrjitä ketään
Kukaan ei jää kurssilla yksin
Saan sanoa mielipiteitäni kurssilla
Opettaja kohtelee minua asiallisesti kurssilla
Opettaja kuuntelee minua
Uskallan kertoa opettajalle huoliani
Kursseilla otetaan huomioon erilaiset oppimistavat

Mitä mieltä olet opiston viestinnästä ja asiakaspalvelusta? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Opiston viestintä on avointa
Opiston asiakaspalvelu on tasapuolista kaikille
Opiston henkilökunta on helposti lähestyttävä
Neuvonta ja ohjaus ovat avointa ja ystävällistä kaikille
Kaikilla asiakkailla on mahdollisuus antaa palautetta saamastaan palvelusta
Asiakaspalvelu ei ole ketään syrjivää
Opiston tiedottaminen saavuttaa kaikki opiskelijaryhmät
Opiston viestintä on avointa
Opiston asiakaspalvelu on tasapuolista kaikille
Opiston henkilökunta on helposti lähestyttävä
Neuvonta ja ohjaus ovat avointa ja ystävällistä kaikille
Kaikilla asiakkailla on mahdollisuus antaa palautetta saamastaan palvelusta
Asiakaspalvelu ei ole ketään syrjivää
Opiston tiedottaminen saavuttaa kaikki opiskelijaryhmät

Kommentteja vastauksiisi liittyen
Kiitos vastauksestasi!

LIITE 2 LASTEN JA NUORTEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSKYSELY

Saatekirje:

Kaikkien Suomessa toimivien kansalaisopistojen on tehtävä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuoden 2016 loppuun mennessä. Suunnitelman laatimiseksi Puulan seutuopistossa on jo selvitelty opettajien näkemyksiä, mutta loppusyksystä tehdään asiakkaille opiston nykytilannetta kartoittavia kyselyitä.

Tämä kysely on suunnattu alle 18-vuotiaille. Alle 12-vuotiaat voivat täyttää kyselyn yhdessä huoltajiensa kanssa. Kysely tehdään, koska tasa-arvolaki edellyttää mm. sukupuolesta riippumatonta mahdollisuutta koulutukseen ja kansalaisopistojen kursseille osallistumiseen. Tasa-arvoa edistetään opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista. Vastaukset käsitellään tilastollisin menetelmin, joten yksittäisen henkilön vastauksia ei voi erottaa tuloksista. Kyselyyn vastaamiseen menee vain muutama minuutti.

Jokainen vastaus on tärkeä. Osallistuthan siis kyselyyn.

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen

Sari-Maarit Peltola
Rehtori, Puulan seutuopisto

KYSELY:

Vastaajan ikä

0-5 vuotta   6-8 vuotta   9-11 vuotta   12-14 vuotta   15-17 vuotta

Vastaajan sukupuoli

Tyttö   Poika   Joku muu sukupuoli

Vastaajan asuinkunta

Joutsa   Toivakka   Kangasniemi   Joku muu kunta

Mitä aineita opiskelet Puulan seutuopistossa? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Kielet   Kirjallisuus   Kuvataiteet   Kädentaidot   Liikunta/tanssi/sirkus
Musiikki   Teatteri   Tieto- ja viestintätekniikka   Joku muu aine

Kuinka kauan olet opiskellut Puulan seutuopistossa?

Alle 1 vuotta   1-5 vuotta   5 vuotta

Mistä olet saanut tietoa Puulan seutuopiston kursseista? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Kotiin jaettu opetusohjelma

Opiston lehtimainokset

Opiston www-sivut

Opiston Facebook-sivut

Opiston Instagram-tili

Opiston Twitter-tili

Ystävät ja tuttavat

Perheenjäsenet

Opiston opettajat

Muut opettajat (esim. opinto-ohjaaja)

Mitä mieltä olet opetusohjelmasta? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)Eri mieltä

Opistossa on riittävästi oman ikäisilleni suunnattuja kursseja
Opistossa on kursseja, joihin tytöt ja pojat voivat osallistua samanaikaisesti
Opistossa on tytöille ja pojille suunniteltu saman verran kursseja
Ymmärsin opetusohjelmaesitteen tekstiä
Osasin etsiä opetusohjelmasta tietoa kurssistani
Opetusohjelman kuvat olivat kiinnostavia
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän tyttöjä
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän poikia
Ohjelman kuvissa esiintyi saman verran tyttöjä ja poikia
Opistossa on riittävästi oman ikäisilleni suunnattuja kursseja
Opistossa on kursseja, joihin tytöt ja pojat voivat osallistua samanaikaisesti
Opistossa on tytöille ja pojille suunniteltu saman verran kursseja
Ymmärsin opetusohjelmaesitteen tekstiä
Osasin etsiä opetusohjelmasta tietoa kurssistani
Opetusohjelman kuvat olivat kiinnostavia
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän tyttöjä
Opetusohjelman kuvissa esiintyi enemmän poikia
Ohjelman kuvissa esiintyi saman verran tyttöjä ja poikia

Mitä mieltä olet Puulan seutuopiston opetustiloista? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Opetustiloihin on helppo tulla
Opetustilat löytyvät helposti
Opetustilat ovat riittävän tilavia opinnoilleni
Opetustilat ovat siistit
Opetustilat ovat turvalliset
Löydän opetustilojen läheisyydessä olevat wc- ja pesutilat helposti
Opetustilojen ovien kynnykset, rappuset tai liian pienet ovet eivät estä minua kulkemasta
Opetustiloissa on riittävä valaistus
Opettaja on neuvonut minulle varauloskulkureitin esim. tulipalojen varal
Opetustiloihin on helppo tulla
Opetustilat löytyvät helposti
Opetustilat ovat riittävän tilavia opinnoilleni
Opetustilat ovat siistit
Opetustilat ovat turvalliset
Löydän opetustilojen läheisyydessä olevat wc- ja pesutilat helposti
Opetustilojen ovien kynnykset, rappuset tai liian pienet ovet eivät estä minua kulkemasta
Opetustiloissa on riittävä valaistus
Opettaja on neuvonut minulle varauloskulkureitin esim. tulipalojen varal

Mitä mieltä olet opetustilanteista? (vastausvaihtoehdot: Eri mieltä, Jonkin verran eri mieltä, Ei samaa eikä eri mieltä, Jonkin verran samaa mieltä, Samaa mieltä)

Minua kohdellaan tasavertaisesti kurssilla
Eri-ikäisiä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Koen olevani tervetullut kurssille
Kurssilla ei esiinny kiusaamista
Kurssilla ei esiinny nimittelyä
Kurssilla ei syrjitä ketään
Kukaan ei jää kurssilla yksin
Saan sanoa mielipiteitäni kurssilla
Opettaja kohtelee minua asiallisesti kurssilla

Opettaja kuuntelee minua
Uskallan kertoa opettajalle huoliani
Minua kohdellaan tasavertaisesti kurssilla
Eri-ikäisiä kohdellaan tasapuolisesti kurssilla
Koen olevani tervetullut kurssille
Kurssilla ei esiinny kiusaamista
Kurssilla ei esiinny nimittelyä
Kurssilla ei syrjitä ketään
Kukaan ei jää kurssilla yksin
Saan sanoa mielipiteitäni kurssilla
Opettaja kohtelee minua asiallisesti kurssilla
Opettaja kuuntelee minua
Uskallan kertoa opettajalle huoliani

Kommentteja vastauksiisi liittyen

Kiitos vastauksesta!